

TEKSTI: TERHI KOUVO
KUVAT: TIEDESEUROJEN ARKISTOT

Open access muuttaa tiedeseuraa

Tiedelehdet siirtyvät verkon avoimiin julkaisu-ympäristöihin. Mitä murroksesta ajatellaan tiedeseuroissa, joille määräajoin postilaatikosta kolahtava lehti on ollut tärkeä jäsenhoukutin?

Tiedelehtiä kustantavat Suomessa pääasiassa tiedeseurat. Julkaisuja toimitetaan pitkälti talkoovoimin, työtunteja laskematta ja säästämättä.

”Paperilehti on erilainen käyttöliittymä”

Neljästi vuodessa painettuna ilmestyvä *Terra* on Suomen Maantieteellisen Seuran kustantama vertaisarvioitu tiedejulkaisu. Ensi vuonna se siirtyy verkkoon ja välittömään avoimuuteen.

JULKAISEMME SUOMENKIELISEN TERRAN lisäksi *Fenniaa*, joka on ollut *open access* -julkaisu vuodesta 2010 lähtien. Englanninkielisenä se tavoittaa laajaa lukijakuntaa, ja saadakseen uskottavuutta tieteellisenä aikakauslehtenä siinä julkaistujen artikkeleiden täytyy kerätä laajalti viittauksia. Kun tähän asti jäsenille postitettu *Terra* muuttuu avoimeksi, toivomme, että saamme lisää lukijoita ja sen myötä maantieteellisen tiedon vaikuttavuutta.

Fennian lukijakunnan muutoksia ei ole systemaattisesti tilastoitu, mutta muutoksen voi olettaa olleen raju. Kuluvana vuonna *Fennian* latauksista verkossa 95 prosenttia on tullut muista kuin suomalaisista IP-osoitteista. Samalla seuran näkyvyys kansainvälisillä areenoilla on väistämättä parantunut.

Seuran talous ja jäsenmäärä taantuvat silti hiljalleen kuten monilla muillakin tieteellisillä seuroilla. Huolena on ollut, että avoimesti saatavilla oleva verkkolehti vähentää kiinnostusta liittyä tiedeseuran jäseneksi. En kuitenkaan jaa huolta, koska kotiin kuljetettu paperilehti on kokemuksena niin erilainen kuin sähköinen julkaisu, joita verkko on joka tapauksessa pullollaan.

Kehitämme julkaisutoimintaamme yhdessä hankkeessa Alue- ja ympäristötutkimuksen ja Yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen seuran Koneen säätön rahoittamassa Julkea!-hankkeessa. Tarkoituksemme on lisätä kotimaisen julkaisutoiminnan suosiota, näkyvyyttä ja vaikuttavuutta.

Haasteetkin ovat melkoisia. Useimmat tutkijat tähtäävät ulkomaisiin julkaisusarjoihin, eikä tieteen yleistajuistamiseen suomen kielellä jää aikaa.

TERVEISET AIKUISKASVATUKSELLE

Jos kotimaista julkaisutoimintaa halutaan pitää yllä, tiedeseurojen toiminta on välttämätöntä turvata. Seurat tekevät vapaaehtoisvoimin tai pienillä palkkioilla suuren työmäärän. Vapaaehtoisten työ kattaa tiedetekstien ennakkoseulonnan, vertaisarvioinnin, editoinnin ja kustantamisen.

Haastan lukijoita miettimään, millaisia seurauksia kotimaisen julkaisutoiminnan loppumisella olisi. Ainakin se karkaisi yhä enemmän jätiläismäisten kustantajien, kuten Elsevierin, maksumuurien taakse. Tutkitun tiedon saatavuudella on merkitystä, kun samaan aikaan puhutaan, että olemme siirtyneet, ”tiedon jälkeiseen aikaan”, jossa tutkimustieto voidaan kuitata ”kaiken maailman dosenttien mielipiteinä”. Siksikin helposti saatavilla olevaa, tutkimukseen pohjaavaa tietoa tarvitaan tulevaisuudessa kuten tähänkin asti.

Tutustu lehteen: www.helsinki.fi/maantiede/geofi/terra

NIKO HUMALISTO
varapuheenjohtaja